

Visitatierapport Gedrag- en Leerproblemen en Wetenschap & Technologie

Visitatie cluster lectoraten Academie Pedagogiek & Onderwijs

|

Colofon

Datum 8 oktober 2021

Referentie

Versie 1.0

Afdeling SRGS

Auteur Paul Nieuwenhuis

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting.....	4
Inleiding.....	9
Standaard 1: Onderzoeksprofiel en doelstellingen	11
Standaard 2: Organisatie, mensen en middelen, samenwerkingsverbanden.....	14
Standaard 3: Kwaliteit onderzoeksproces.....	18
Standaard 4: Resultaten en Impact	20
Standaard 5: Evaluatie van processen en resultaten	24
Bijlage 1: Overzicht documentatie	26
Bijlage 2: Visitatiecommissie.....	28
Bijlage 3: Dagprogramma visitatie lectoraten GL en WT op 7 juli 2021.....	29

Managementsamenvatting

Visitatierapport

Dit visitatierapport bevat de bevindingen, analyses en overwegingen van de visitatiecommissie van twee lectoraten van de Academie Pedagogiek & Onderwijs (APO) van Saxion Hogeschool: *Gedrag & Leerproblemen (in het bijzonder preventie van milde gedragsproblemen bij het jonge (risico)kind) (GL)* en *Wetenschap & Technologie in het onderwijs (WT)*.

De visitatiecommissie heeft gebruik kunnen maken van de zelfevaluatierapporten van de lectoraten, onderliggende documenten en gesprekken met diverse stakeholders: management, lectoren, docent-onderzoekers en studenten, interne en externe samenwerkingspartners. Deze gesprekken hadden plaats op 7 juli 2021. Vanwege de Corona-pandemie hebben twee gesprekken op locatie kunnen plaatsvinden, de andere drie online.

Het lectoraat GL heeft in 2015 de eerste visitatie gehad, en in 2018 de bij Saxion gebruikelijke eindevaluatie. Het lectoraat WT heeft de eerste visitatie gehad in 2016; omdat de voorziene eindevaluatie enkele malen moest worden uitgesteld, is ervoor gekozen deze visitatie naar voren te halen. In hun zelfevaluatierapporten komen de aanbevelingen van eerdere visitaties (en bij GL de eindevaluatie) aan de orde. In dit visitatierapport gaat de commissie er ook op in.

Dit visitatierapport is opgebouwd volgens de standaarden van het landelijke Brancheprotocol Kwaliteitszorg Onderzoek (Vereniging Hogescholen, oktober 2015) en de Saxion-operationalisering daarvan in het Saxion Kwaliteitskader Onderzoek (College van Bestuur Saxion, september 2016). De commissie geeft per standaard bevindingen, overwegingen en oordelen.

Visitatiecommissie

De visitatiecommissie is op voordracht van de lectoraten ingesteld met goedkeuring van de directeur APO en de directeur SRGS. Ze bestond uit:

- drs. Ingrid Lammerse, voorzitter College van Bestuur hogeschool KPZ (voorzitter)
- dr. Marieke Peeters, opleidingsmanager Fontys Hogeschool Kind en Educatie (commissielid kennisdomein)
- dr. Berthold van Leeuwen MPA, voorzitter College van Bestuur Stichting Varietas (commissielid beroepspraktijk)

Als secretaris fungeerde: drs. Paul Nieuwenhuis, strategisch adviseur onderwijs en onderzoek Saxion Hogeschool.

Korte karakteristiek van de twee lectoraten

Het lectoraat Gedrag- en Leerproblemen beoogt door professionalisering en ondersteuning van leerkrachten, begeleiders en schoolleiders bij te dragen aan passend onderwijs binnen reguliere scholen voor een meer heterogene groep leerlingen, waarbij het zich in het bijzonder richt op het jonge (risico)kind.

Het lectoraat bestaat sinds 2008 en heeft op het moment van visitatie een omvang van 1,05 fte. Het lectoraat wordt geleid door lector dr. Cathy van Tuijl (0,75 fte) en is sterk gelieerd aan de Ad PEP en de Ba Pabo (met name de specialisatie Jonge Kind) van de APO.

Het lectoraat Wetenschap & Technologie in het onderwijs beoogt systematisch bij te dragen aan de vorming van wetenschappelijke en technologische geletterdheid, door professionalisering van leerkrachten om hoogwaardig onderwijs in wetenschap en technologie te verzorgen. Belangrijke thema's van het lectoraat onder leiding van lector dr. Symen van der Zee (0,6 fte) zijn 'mens in de slimme wereld' en 'inclusieve samenleving'.

Het lectoraat heeft op het moment van visitatie, als gevolg van vacatures, een beperkte omvang en streeft naar 2,3 fte per september 2021. Het lectoraat is in 2013 van start gegaan en heeft een sterke verbondenheid met de Ba Pabo van Saxion.

Overwegingen en oordelen

Standaard 1: Onderzoeksprofiel en doelstellingen

De beide lectoraten zijn actief op een vakgebied en een beroepspraktijk van groot maatschappelijk belang. De urgentie van vraagstukken in het (primaire) onderwijs neemt door diverse ontwikkelingen (corona, kansengelijkheid, enz.) alleen maar toe. De onderzoeksprogramma's van beide lectoraten zijn relevant en ambitieus. Daarbij ziet de commissie dat het onderzoek van WT herkenbaar en stabiel is en zich gericht door ontwikkelt en vernieuwt. Het onderzoek van het lectoraat GL beweegt (noodzakelijkerwijs) mee op thema's waarop enige middelen te genereren zijn en/of waaraan vanuit het werkveld belang wordt gehecht, hetgeen ten koste gaat van focus.

De relatie met externe stakeholders is goed, het werkveld van de onderwijspraktijk heeft veel vraagstukken, die zich lenen voor onderzoek en ontwikkeling. De lectoraten zijn net zo nadrukkelijk verbonden met opleidingen van de APO, waarbij de intensiteit van de samenwerking met de diverse opleidingen per lectoraat verschilt. Externe en interne stakeholders zijn intensief betrokken bij de totstandkoming, uitvoering en evaluatie van het onderzoeksprogramma. Stakeholders zijn zeer positief over de samenwerking.

De beide lectoraten ontplooiën activiteiten op de drie domeinen kennisontwikkeling, innovatie beroepspraktijk (valorisatie) en onderwijs/professionalisering. Voor het meten en zichtbaar maken van resultaten gebruiken zij de binnen Saxion in gebruik zijnde set indicatoren. De lectoraten kunnen zich verbeteren door aan de indicatoren concretere doelen en vervolgens te realiseren impact (met behulp van streefcijfers) te verbinden. Door zo te werken wordt het maken van keuzes bevorderd.

In het streven naar robuustere lectoraten, ontwikkeling op zwaartepunten en aansluiting op het profiel 'Living Technology' van Saxion, nemen de lectoraten deel aan: a) de vorming van een gemeenschappelijke onderzoeksagenda van de APO "Leren in en voor een Smart World" (samen met de twee andere aan de APO verbonden lectoraten) en b) de samenwerking met lectoraten uit het cluster AMA (Academie Mens & Arbeid) in het meerjarig onderzoeksprogramma Leven Lang Ontwikkelen.

Het samenbrengen van onderzoeksgroepen biedt kansen, maar heeft ook risico's in zich. Het kan ertoe leiden dat de specifieke focus van een lectoraat onder druk komt ten gunste van deelname aan de bredere thematiek van het samenwerkingsverband of in het zwaartepunt. Dat kan ten koste gaan van de relevantie en bruikbaarheid voor de onderwijs- en opleidingspraktijk. Voor GL is dit actueel, voor WT in mindere mate. Met de aandacht voor de ontwikkeling van het jonge kind kan vanuit het lectoraat GL een belangrijke basis voor Living Technology worden gelegd.

De commissie beoordeelt deze standaard in zijn geheel als goed.

Standaard 2: Organisatie, mensen en middelen, samenwerkingsverbanden

De beide lectoraten hebben een adequate overleg- en beslisstructuur, zowel intern in hun kenniskring als extern met het management en de opleidingen van de APO. De lectoren en de (docent-)onderzoekers hebben korte lijntjes met elkaar en met de APO-organisatie. Door de introductie en leren werken met het concept Continu Verbeteren zijn werkwijzen geprofessionaliseerd; verdergaande samenwerking in APO-verband en goede ondersteuning van faciliteiten van Saxion zal onderzoekers meer ruimte kunnen geven zich te richten op het primaire proces.

De inzet van mensen en middelen is voor beide lectoraten een aandachtspunt. Beide lectoraten leunen in grote mate op de lectoren.

Voor GL kan zonder meer worden gesteld dat de formatie met 1,05 fte kwetsbaar is. De financiële middelen zijn navenant beperkt in omvang. Het is bewonderenswaardig wat het lectoraat gezien de actuele invulling van deze voorwaarden weet te realiseren. Hoewel de kwaliteit van de bezetting buiten kijf staat, deelt de commissie met de betrokkenen de zorg over de toekomst van het lectoraat, zeker gezien de mogelijke spanning tussen de relevantie van de thematiek en de zwaartepunten van Saxion.

De inzet van personele en financiële middelen van het lectoraat WT is ruimer: de huidige formatie is de afgelopen jaren stapje voor stapje toegenomen naar 2,3 fte nu. Dat is op de keper beschouwd nog bescheiden. Het streven is groei naar 2,5 fte in 2025. De omzet bedraagt circa k€ 200 per jaar.

Beide lectoraten onderkennen met de commissie de mogelijkheden van versterking van de valorisatie van hun producten. De commissie bepleit in dat verband een verder samen optrekken met het Team Transfer van de APO en aanpassing van afspraken over interne toedeling van inkomsten, die beter recht doen aan de inbreng van de

Datum 8 oktober 2021

Titel Visitatierapport Gedrag- en Leerproblemen en Wetenschap & Technologie

Pagina 6 / 29

lectoraten. Ondernemerschap en innovatief denken is nodig om de financiële mogelijkheden te versterken, bijvoorbeeld in de samenwerking met schoolbesturen en/of gemeentes.

De lectoraten benutten hun vele regionale en nationale contacten en stakeholders via samenwerkingsverbanden en netwerken voor hun werkzaamheden. In internationaal verband zijn de activiteiten van GL nog beginnend; het lectoraat WT heeft (en dan vooral in Euregioonaal verband) inmiddels een stevige basis gelegd.

De commissie beoordeelt deze standaard in zijn geheel als goed, waarbij zij voor het lectoraat GL voldoende van toepassing acht.

Standaard 3: Kwaliteit onderzoeksproces

De beide lectoraten hanteren overwegend een onderzoeksaanpak, waarbij op basis van onderzoeksliteratuur concepten en ontwerpen voor interventies in de onderwijspraktijk worden ontwikkeld en beproefd in diezelfde onderwijspraktijk en in de opleidingen (met name Ad PEP en Ba Pabo). Bij de aanpak zijn professionals uit de onderwijspraktijk, die zich de interventies eigen zullen gaan maken, actief betrokken. Soms is dat in de rol van onderzoekmedewerker. Dat geldt ook voor studenten; zij kunnen de innovaties in de onderwijspraktijk (bijvoorbeeld onder begeleiding van themadocenten) toepassen.

De visitatiecommissie duidt het onderzoek als methodisch grondig; het is ingebed in de huidige kennisstand, is conceptueel helder en kenmerkt zich door betrouwbare en valide instrumentatie. Evidence informed onderzoek is de maatstaf, met inzet van ervaren onderzoekers en met gebruikmaking van peer review.

Het feit dat beide lectoraten betekenisvolle participanten in relevante netwerken en expertisecentra zijn, veel worden gevraagd voor lezingen en congressen, en een aanzienlijke hoeveelheid publicaties achter hun naam hebben, is indicatief voor de kwaliteit die zij leveren.

De commissie beoordeelt deze standaard in zijn geheel als goed

Standaard 4: Resultaten en impact

De commissie ziet grote impact van de omvangrijke hoeveelheid producten die de lectoraten, ondanks hun beperkte omvang, weten te realiseren. Vertegenwoordigers van de onderwijspraktijk en van de opleidingen van de APO zijn hier zonder uitzondering lovend over. Bij het gebruik door de opleidingen van de APO is te zien, dat de themadocent hier een belangrijke rol in heeft. Zij denkt en helpt mee bij de ontwikkeling van kennisproducten en begeleidt studenten bij de toepassing ervan.

De relevantie en bruikbaarheid zijn groot, de waardering navenant (bij GL wordt dat ondersteund met de zeer hoge score op de indicator 'werkveldtevredenheid'). Dat geldt ook voor het bereik: producten van beide lectoraten worden in eerste instantie vooral in gebruik genomen door samenwerkingspartners in de onderwijspraktijk; de reputatie van de lectoren leidt er ook toe dat zij actief zijn in nationale (expertise) netwerken en hun producten breder gedeeld en gebruikt worden. Hierbij stelt de commissie vast dat de impact van de ontwikkelde producten van het lectoraat WT en de lector als persoon zelf in grote mate bijdragen aan de kennisontwikkeling binnen het domein, doordat het een toenemend deel van de beroepspraktijk bereikt en het stevig verankerd is in de onderwijsontwikkeling van de opleiding. Het is een mix van (wetenschappelijke) en praktijkgerichte artikelen, en tevens producten voor de praktijk.

De commissie beoordeelt deze standaard in zijn geheel als goed, waarbij zij voor het lectoraat WT excellent van toepassing acht.

Standaard 5: Evaluatie van processen en resultaten

De lectoraten hebben aanzienlijke verbeteringen gerealiseerd in hun kwaliteitssysteem. Tegelijkertijd zijn ze zelfkritisch en staan open voor verbeteringen. De initiërende en ondersteunende rol van de directeur kan hier niet onbenoemd blijven. Nu de ontwikkeling ook verder vorm krijgt in academie-verband en in de samenwerking met de AMA-lectoraten, is het blijvende aandacht hiervoor noodzakelijk.

Waar het gaat om de evaluatie van resultaten met gebruikmaking van indicatoren kunnen de lectoraten nog verbeterlagen maken. De P&C-cyclus van Saxion en het instrumentarium daarvan (jaarplan A3,

managementrapportage) kan beter worden benut. Met de ingerichte werkwijzen en overleggen is een goede aanzet gemaakt om dit met vertrouwen tegemoet te zien.

Onderzoeksprocessen worden continu en systematisch geëvalueerd. Daarvoor hebben beide lectoraten overleg- en evaluatiestructuren ingericht. Peer review is standaard in onderzoeksprocessen (van voorbereiding projectaanvraag tot en met publicatie van een wetenschappelijk artikel) en aanvullend zijn er review sessies op diverse onderdelen van de werkzaamheden van de lectoraten.

De commissie is van oordeel dat beide lectoraten aan deze standaard voldoen.

Aanbevelingen

De visitatiecommissie heeft voor de verdere ontwikkeling van de lectoraten de volgende aanbevelingen. Deze zijn geordend naar doelgroep: College van Bestuur en directie, respectievelijk lectoraat en directie. Per aanbeveling is aangegeven op welke standaard ze betrekking hebben.

Aan het CvB en de directie:

- (Standaard 1) Schep duidelijkheid over de positie en het belang van lectoraten die minder direct passen bij het profiel en/of zwaartepunten van Saxion. De onderhavige lectoraten zijn flexibel genoeg om daar op aan te sluiten. Voorkom zo dat lectoraten zich op een gekunstelde wijze gaan verhouden tot de Saxion onderzoeksagenda.
Weeg in dit verband het eminente belang van een lectoraat als GL, dat aantoonbaar bijdraagt aan de basis voor de ontwikkeling van jonge kinderen en door het werkveld van groot belang wordt geacht. Een basis waarop kinderen zich kunnen ontwikkelen en staande kunnen houden in een wereld van continue technologische ontwikkeling. Dit thema heeft landelijke belangstelling, met belangrijke dimensies als kansengelijkheid en inclusiviteit.
- (Standaard 2) Versterk de basisfinanciering van de lectoraten, zodat zij met een degelijke vaste voet kunnen bouwen aan een steviger onderzoeksportfolio. Zo zijn ze meer en beter in staat deel te nemen aan kansrijke onderzoeksprojecten, met mogelijk een duurzamer, meerjarig karakter. De noodzaak om inkomsten te genereren uit allerlei ad hoc vraagstukken uit de praktijk, waarbij het risico van versnippering aanwezig is, komt dan meer in balans met gerichtere acquisitie en samenwerking.

Aan de lectoraten en de directie:

- (Standaard 1) Bepaal gezamenlijk hoe afzonderlijke lectoraten het best tot hun recht kunnen komen in de gemeenschappelijke agenda "Leren in en voor een Smart World" van de APO en in het meerjarige onderzoeksprogramma Leven Lang Ontwikkelen met de lectoraten van de AMA. Stem daartoe de agenda van de APO en het meerjarige onderzoeksprogramma LLO verder af.
Bepaal wat de doelen zijn op de gemeenschappelijke agenda en wat de bijdrage van elk afzonderlijk lectoraat daaraan is. Expliciteer de impact die de lectoraten willen bereiken op de drie gebieden kennisontwikkeling, beroepspraktijk & maatschappij en onderwijs & professionalisering.
- (Standaard 1) Stel aan de voorkant explicieter vast wat de doelstellingen (streefcijfers) zijn en wanneer je tevreden bent over de realisatie. Doe dit in samenspraak met de kenniskring van het lectoraat en met de directie van de academie en het College van Bestuur. Zet dit in de dialoog tussen lectoren, directie en bestuur ook expliciet op de agenda.
- (Standaard 2) Bouw de samenwerking in het academie-cluster met de vier lectoraten verder uit op het vlak van de bedrijfsvoering (personeel, informatievoorziening, organisatie, financiën, automatisering, communicatie, huisvesting, kwaliteitszorg), waardoor onderzoekers beter toekomen aan hun hoofdtaak. Efficiëntie en versterking van de financiële positie is ook haalbaar door op valorisatie de integratie van de lectoraten met Team Transfer te realiseren; dit draagt ook bij aan de robuustheid van lectoraten.
- (Standaard 3) Maak gebruik van de ontwikkeling van de clustering (de samenwerking binnen de APO) en met de AMA-lectoraten om de mogelijkheden die het instrumentarium peer review biedt, ook voor kleine lectoraten zoals GL, optimaal te benutten.

Datum 8 oktober 2021

Titel Visitatierapport Gedrag- en Leerproblemen en Wetenschap & Technologie

Pagina 8 / 29

- (Standaard 4) Leg in de P&C-cyclus (jaarplan A3) in dialoog realistische doelstellingen/streefcijfers ten aanzien van de resultaat KPI's vast. Zorg ervoor dat deze ook regelmatig onderwerp van gesprek en evaluatie zijn het periodieke overleg tussen lector en directeur. Bepaal daarin of en welke bijsturingsmaatregelen en/of bijstelling van doelstellingen nodig zijn. Voer in elk geval ook jaarlijks reflectie uit op de realisatie en leg de uitkomst daarvan vast.
- (Standaard 5) Zet de ingeslagen weg van het werken volgens het concept Continu Verbeteren voort, met gebruikmaking van daarbij passende tools. Leg de werkwijzen vast in een kwaliteitsplan voor het cluster lectoraten van de APO.

Advies over voortzetting

Conform afspraken in de notitie 'Kwaliteitssysteem praktijkgericht onderzoek' (Bureau Kwaliteitszorg Saxion, december 2018) brengt de commissie een advies uit over de voortzetting van de lectoraten. De commissie adviseert tot voortzetting van de lectoraten Gedrag- en Leerproblemen en Wetenschap & Technologie in het onderwijs.

Inleiding

Aanleiding en doel van de beoordeling

De externe kwaliteitszorg van onderzoek binnen hogescholen wordt landelijk gecoördineerd door de Vereniging Hogescholen. De uitgangspunten van deze externe kwaliteitszorg zijn vastgelegd in het *Brancheprotocol Kwaliteitszorg Onderzoek*, afgekort tot BKO (oktober 2015). Minimaal eens in de zes jaar moet een onderzoekseenheid geëvalueerd worden door een externe visitatiecommissie.

Overgang naar clustervisitaties

Saxion is medio 2020 begonnen met de omschakeling van een systeem van visitatie van individuele lectoraten naar visitatie per cluster lectoraten. Tot 1 januari 2023 (als de BKO-periode 2023-2029 ingaat) is nog sprake van een overgangperiode. In deze periode kan het voorkomen dat er nog visitaties van afzonderlijke lectoraten plaatsvinden of dat sprake is van een aanzet tot clustervisitatie, waarbij nog niet alle lectoraten van een beoogd cluster zijn meegenomen. Dat laatste is hier het geval.

Een cluster omvat twee of meer lectoraten die verbonden zijn aan een of meer academies. Academies zijn de organisatorische eenheden die een aantal verwante opleidingen verzorgen. Het domein en de inhoudelijke profielen van de opleidingen van een academie corresponderen in hoge mate met het vakgebied van de daaraan verbonden lectoraten; lectoraten waarvan de vakgebieden inhoudelijk eveneens verwantschap vertonen.

De Academie Pedagogiek & Onderwijs (APO) telt vier lectoraten: naast Gedrag- en Leerproblemen en Wetenschap & Technologie in het onderwijs zijn dat Innovatief & Effectief Onderwijs en Vernieuwingsonderwijs. De APO verzorgt de volgende opleidingen: Ad Pedagogisch Educatief Professional (PEP), Ba opleiding Leraar Basisonderwijs (Pabo), Ma Leren Innoveren en Ma Educational Leadership (MEL).

De lectoraten werkten tot voor enkele jaren vooral eigenstandig. Dat was gezien hun achtergrond goed verklaarbaar. In lijn met de ontwikkeling van het praktijkgericht onderzoek van Saxion hebben de lectoraten recent de APO-onderzoeksagenda "Leren voor en in een Smart World" opgesteld.

Daarnaast is samenwerking met de lectoraten van de Academie Mens & Arbeid (AMA) aangegaan, waarin zij hun krachten bundelen in een meerjarig, interdisciplinair programma op het thema 'Leven Lang Ontwikkelen' *Life long learning for a Smart World*. De in totaal zeven lectoraten zullen vanaf 1 januari 2023 ook één visitatiecluster vormen.

In de overgangperiode tussen visitatie van afzonderlijke lectoraten en clustervisitatie vindt de visitatie van de lectoraten GL en WT gemeenschappelijk plaats. Omdat de andere lectoraten in de huidige BKO-periode relatief recent hun visitatie hebben gehad (Vernieuwingsonderwijs in 2018; Innovatief & Effectief Onderwijs in 2020), nemen deze lectoraten niet deel aan deze clustervisitatie.

Werkwijze

De evaluatie van de lectoraten GL en WT is door de visitatiecommissie gedaan aan de hand van het BKO en de Saxion operationalisering daarvan in het *Saxion Kwaliteitskader Onderzoek* (SKOn) uit 2016. De visitatie is gedaan conform de binnen Saxion daarover vastgelegde afspraken.¹

Het beoordelingsproces van dit cluster APO-lectoraten is grotendeels uitgevoerd volgens de stappen die zijn beschreven in de notitie *Kwaliteitszorg praktijkgericht onderzoek* van Saxion.

- De beide lectoraten hebben een zelfevaluatie uitgevoerd en de uitkomst ervan vastgelegd in een zelfevaluatierapport dat is opgesteld volgens de Saxion operationalisering van de BKO-standaarden. In de zelfevaluaties zijn de thema's uit het SKOn herkenbaar. In zelfevaluatierapporten zijn verwijzingen opgenomen naar onderliggende documentatie. De zelfevaluatie is in samenspraak met de onderzoekers van beide lectoraten en met het management van de APO tot stand gekomen.

¹ Zie daarvoor de documenten *Kwaliteit als ambitie; Saxion Kwaliteitsbeleid 2016-2020* (College van Bestuur Saxion, december 2016) en *Kwaliteitssysteem praktijkgericht onderzoek* (Bureau Kwaliteitszorg Saxion, december 2018).

Datum 8 oktober 2021

Titel Visitatierapport Gedrag- en Leerproblemen en Wetenschap & Technologie

Pagina 10 / 29

- De zelfevaluatierapporten en de onderliggende documenten zijn vervolgens aangeboden aan de visitatiecommissie. Bijlage 1 bevat een overzicht van alle aangeboden documentatie. De visitatiecommissie is op voordracht van de lectoraten ingesteld met goedkeuring van de directeur APO en de directeur SRGS. Ze bestond uit:
  - drs. Ingrid Lammerse, voorzitter College van Bestuur hogeschool KPZ (voorzitter)
  - dr. Marieke Peeters, manager Kind en Educatie opleidingen, deeltijd, zij-instroom, pabo University, pabo-bijzondere trajecten Fontys Hogescholen (commissielid kennisdomein)
  - dr. Berthold van Leeuwen MPA, voorzitter College van Bestuur Stichting Varietas (commissielid beroepspraktijk)Als secretaris fungeerde: drs. Paul Nieuwenhuis, strategisch adviseur onderwijs en onderzoek Saxion Hogeschool. Een kort curriculum vitae van de commissieleden is in bijlage 2 opgenomen. De verklaringen van onafhankelijkheid van de commissieleden zijn ter inzage beschikbaar bij SRGS van Saxion.
- De visitatiecommissie heeft de informatie uit de zelfevaluatie en de onderliggende documentatie bestudeerd, op basis daarvan haar vragen geformuleerd en geïnventariseerd welke aanvullende documentatie zij wenste. Als gevolg van de Covid-19-maatregelen heeft het visitatiebezoek deels op locatie (twee gesprekken) en deels online (drie gesprekken) plaatsgevonden. Bij de korte terugkoppeling aan het eind van de bezoekdag waren enkele gespreksdeelnemers op locatie aanwezig, andere deelnemers via de onlineverbinding. Voor het programma van het visitatiebezoek zij verwezen naar bijlage 3.
- De visitatiecommissie heeft een concept-visitatierapport opgesteld en ter verificatie van feitelijke onjuistheden aan de lectoraten voorgelegd. Na verwerking van de reactie heeft de commissie het rapport vastgesteld en op 8 oktober 2021 aan de lectoraten beschikbaar gesteld.

Opbouw

Dit visitatierapport is opgebouwd aan de hand van de vijf standaarden van het BKO. Per standaard geeft de commissie een korte beschrijving van haar bevindingen op basis van de zelfevaluatie, de onderliggende documentatie en de gesprekken tijdens de visitatiedag. Daarop volgt het oordeel van de commissie met de overwegingen die daaraan ten grondslag liggen. Tenslotte geeft de commissie (indien daar aanleiding toe is) bij elke standaard aanbevelingen.

Standaard 1: Onderzoeksprofiel en doelstellingen

“De onderzoekseenheid heeft een relevant, ambitieus en uitdagend onderzoeksprofiel en een onderzoeksprogramma met bijhorende doelen die zijn geoperationaliseerd in een aantal indicatoren.”

Onderzoeksprofiel en onderzoeksprogramma

Het profiel en de programma's van beide lectoraten ondergaan verandering in samenhang met de ontwikkeling van de onderzoeksagenda APO en de samenwerking met de AMA-lectoraten. Deze ontwikkelingen vinden hun argumentatie in het streven van Saxion naar versterking van de samenwerking richting robuuste lectoraten en in relatie met de zwaartepuntontwikkeling binnen het Saxion-onderzoek vanuit Living Technology.

Het onderzoeksprogramma van de APO heeft als overkoepelend doel de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren en het leren te stimuleren, waarbij wordt gefocust op kennis en vaardigheden die nodig zijn in een Smart World. De slogan van de APO lectoraten luidt: 'Leren voor en in een Smart World'. Er staan twee thema's centraal: gelijke kansen en digitalisering. Het onderzoeksprogramma bestaat uit drie onderdelen: 1) het fundament, 2) wetenschappelijke en digitale geletterdheid, en 3) bèta-technisch onderwijs. Het fundament is breed: bedoeld voor alle leerlingen en leraren en de verschillende leerstofdomeneinen omvattend. De daarna volgende onderdelen zijn meer gericht en afgebakend qua inhoud.

Het meerjarige multidisciplinaire programma in samenwerking met de AMA-lectoraten *“Lifelong learning for a smart world”* kent drie samenhangende doelen: (1) Het inrichten van innovatief technologie onderwijs; (2) het stimuleren van continue ontwikkeling van medewerkers in organisaties zodat zij in staat zijn om bij te blijven met nieuwe technologische ontwikkelingen, ook voor diegenen die dat niet uit zichzelf kunnen (inclusie); (3) het inrichten van effectieve samenwerking tussen techniekonderwijs en het technisch bedrijfsleven om (potentiële) medewerkers voor te bereiden op de nieuwe industriële realiteit via bijvoorbeeld learning communities.

Bij het lectoraat WT staat aandacht voor W&T in onderwijs vergroten en kwaliteit ervan substantieel verbeteren voorop. De missie van het lectoraat is onderzoek gericht op professionalisering van leerkrachten en ontwikkeling van aanstaande leraren met betrekking tot het vormgeven en duurzaam implementeren van onderwijs in W&T. Mede naar aanleiding van de visitatie in 2018, waarbij een aanbeveling was aandacht te besteden aan de bekendheid (binnen Saxion en landelijk) van het profiel en focus aan te brengen, heeft het lectoraat op basis van overleg met verschillende stakeholders focus gelegd op drie thema's:

1. taalgericht W&T-onderwijs (effectiviteit van vakdidactiek);
2. W&T-leermentaliteit (hoe in netwerkverband dit bij leerkrachten stimuleren?);
3. genderbewust W&T-onderwijs.

In samenhang met de APO onderzoeksagenda en het multidisciplinaire programma heeft het lectoraat haar profiel recent verruimd, door digitale geletterdheid er expliciet aan toe te voegen.

Voor de externe profilering is nadrukkelijker de samenwerking gezocht met kennispartners en instanties met een breed netwerk en een werkzame communicatie-infrastructuur (zoals het Expertisecentrum TechYourFuture -TYF-, VHTO en enkele universiteiten), en presentaties van producten en kennis op lokale, regionale en landelijke podia.

Het lectoraat GL had aanvankelijk twee centrale onderzoekslijnen (voor- en vroegschoolse educatie – jonge kind; optimalisering schoolloopbaan), waar een derde (keuzeprocessen) aan werd toegevoegd. In de eindexamen van 2018 was de constatering dat deze onderzoekslijn nog niet sterk ontwikkeld was in de missie van het lectoraat en werd de vraag opgeworpen of drie onderzoekslijnen wel haalbaar zijn vanwege de beperkte capaciteit.

Het lectoraat constateert tegelijkertijd ook geringe vraag uit de onderwijspraktijk. Gezien de ontwikkelingen in het onderwijs (mede vanwege de Corona-pandemie) is dat merkwaardig.

In het kader van de vorming van de onderzoeksagenda APO heeft het lectoraat ervoor gekozen het thema gelijke kansen in te brengen en dit tezamen met de thema's veiligheid op school en meer inclusief onderwijs in de

onderzoekslijn 'optimalisering van schoolloopbanen' onder te brengen. Per saldo betekent dat, dat de onderzoekslijn 'keuzeprocessen' is losgelaten.

Voor GL biedt dit mogelijkheden voor verdere inkleuring van de onderzoekslijnen. De geconstateerde lage geletterdheid in de regio is van eminent belang en kan in het kader van gelijke kansen tot nadere accentuering leiden. Gekoppeld aan het belang van evenwichtige ontwikkeling van kinderen, is de insteek dat digitalisering daarin vanzelf meekomt.

Het lectoraat geeft tegelijkertijd aan, dat het voortdurend afwegingen moet maken waar op in te zetten. De diversiteit aan vragen uit de onderwijspraktijk, het soms ad hoc-karakter van die vragen en de beperkt beschikbare middelen bemoeilijken het koersvast uitbouwen en versterken van het profiel. Een treffende voorbeeld zijn vraagstukken rondom leerverlies als gevolg van de Corona-pandemie. Deze zijn te belangrijk om te laten liggen.

De lectoraten gebruiken de binnen Saxion vastgestelde set 'kritische prestatie-indicatoren' (KPI's) voor het meten van resultaten op de thema's 'input', 'beroepspraktijk en maatschappij', 'onderwijs en professionalisering' en 'kennisontwikkeling'. In de P&C-cyclus (in het jaarplan) formuleren zij hun doelstellingen op deze KPI's; in rapportages (marap, jaarrapportage) nemen zij de voortgang, respectievelijk de realisatie op.

In de gesprekken onderkennen alle betrokkenen dat dit gebruik nog gericht moet in relatie met de in meer kwalitatieve termen beschreven doelen van hun onderzoeksactiviteiten. Een bewuste en onderbouwde keuze van streefdoelen op de KPI's, zal ondersteunend zijn voor de keuzes in activiteiten en projecten, en kan bijdragen aan focus en doelgericht werken. Voor kleine lectoraten is dat zo mogelijk nog belangrijker dan voor onderzoeksgroepen van een grotere omvang.

Dat laat onverlet dat dit in balans moet zijn met het verhaal achter de cijfers, de beschrijving van de verwachte impact. In de zelfevaluaties doen de lectoraten dat zichtbaar (ook bij standaard 4).

Relatie met Saxion Strategisch Plan

De profilering van het lectoraat WT sluit met de unieke combinatie van focus op technologie en het leren hierover en hierbinnen, naadloos aan bij het LT-profiel van Saxion. De inbedding in de onderzoeksagenda APO versterkt de mogelijkheid om door te groeien naar een grotere, robuuste onderzoekseenheid die werkt aan grote, multidisciplinaire onderzoeksprogramma's voor maatschappelijke uitdagingen.

Het profiel en het onderzoek van het lectoraat GL (waarbij de ontwikkeling van het kind, en in het bijzonder het jonge kind voorop staat), liggen wat verder af van het profiel en de zwaartepunten van Saxion. De vele veranderingen in de samenleving, die van belang zijn bij die ontwikkeling, vechten als het ware om een plekje in de ontwikkeling. Het centraal of centraler stellen van technologische aspecten rondom ontwikkeling, zou ten koste kunnen gaan van de kernvraagstukken bij de ontwikkeling van het jonge kind. Het is de overtuiging van het lectoraat dat aandacht voor de ontwikkeling van het jonge kind van essentieel belang is voor technologische adaptiviteit op latere leeftijd. Technologie is wel goed te verbinden met de thema's van de APO onderzoeksagenda (gelijke kansen en digitalisering). Relevantie en bruikbaarheid voor de onderwijs- en opleidingspraktijk zou een belangrijk criterium moeten zijn voor een onderzoeksagenda.

Afstemming met (externe) stakeholders

Beide lectoraten hebben een uitgebreid netwerk aan partners in de onderwijspraktijk en kennisinstellingen. De afstemming met opleidingen van de APO is intensief.

Zowel externe als interne stakeholders zijn betrokken bij keuzes in het onderzoeksprofiel en de onderzoeksprogramma's; in de gesprekken met de visitatiecommissie onderschrijven ze het onderzoeksprofiel van de lectoraten. Zij waarderen de intensieve samenwerking zeer, onderschrijven de actualiteit en relevantie van de onderzoeksthema's. Gezien de veelheid en variëteit aan vraagstukken is vraagarticulatie in het samenspel met de onderwijspraktijk nog nadrukkelijker geboden.

De waardering blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat de lectoraten een groot aandeel hebben in de ontwikkeling van de (nieuwe) Ad- PEP en van (het nieuwe curriculum van de) Ba Pabo. Extern blijkt dat onder andere uit het gegeven dat de lector GL sinds januari 2021 als expertlid verbonden is aan het landelijk expertisecentrum jonge kind. De

lector WT heeft bekendheid versterkt door aansluiting bij partners met een breed netwerk en door meer presentaties op landelijke podia. Zo leidt hij onder andere het SPRONG-STEM² netwerk.

Overwegingen en oordeel

De beide lectoraten zijn actief op een vakgebied en een beroepspraktijk van groot maatschappelijk belang. De urgentie van vraagstukken in het (primair) onderwijs neemt door diverse ontwikkelingen (corona, kansengelijkheid, enz.) alleen maar toe. De onderzoeksprogramma's van beide lectoraten zijn relevant en ambitieus. Daarbij ziet de commissie dat het onderzoek van WT herkenbaar en stabiel is en zich gericht door ontwikkelt en vernieuwt. Het onderzoek van het lectoraat GL beweegt (noodzakelijkerwijs) mee op thema's waarop enige middelen te genereren zijn en/of waaraan vanuit het werkveld belang wordt gehecht, hetgeen ten koste gaat van focus.

De relatie met externe stakeholders is goed, het werkveld van de onderwijspraktijk heeft veel vraagstukken, die zich lenen voor onderzoek en ontwikkeling. De lectoraten zijn net zo nadrukkelijk verbonden met opleidingen van de APO, waarbij de intensiteit van de samenwerking met de diverse opleidingen per lectoraat verschilt. Externe en interne stakeholders zijn intensief betrokken bij de totstandkoming, uitvoering en evaluatie van het onderzoeksprogramma. Stakeholders zijn zeer positief over de samenwerking.

De beide lectoraten ontplooiën activiteiten op de drie domeinen kennisontwikkeling, innovatie beroepspraktijk (valorisatie) en onderwijs/professionalisering. Voor het meten en zichtbaar maken van resultaten gebruiken zij de binnen Saxion in gebruik zijnde set indicatoren. De lectoraten kunnen zich verbeteren door aan de indicatoren concretere doelen en vervolgens te realiseren impact (met behulp van streefcijfers) te verbinden. Door zo te werken wordt het maken van keuzes bevorderd.

In het streven naar robuustere lectoraten, ontwikkeling op zwaartepunten en aansluiting op het profiel 'Living Technology' van Saxion, nemen de lectoraten deel aan: a) de vorming van een gemeenschappelijke onderzoeksagenda van de APO "Leren in en voor een Smart World" (samen met de twee andere aan de APO verbonden lectoraten) en b) de samenwerking met lectoraten uit het cluster AMA (Academie Mens & Arbeid) in het meerjarig onderzoeksprogramma Leven Lang Ontwikkelen.

Het samenbrengen van onderzoeksgroepen biedt kansen, maar heeft ook risico's in zich. Het kan ertoe leiden dat de specifieke focus van een lectoraat onder druk komt ten gunste van deelname aan de bredere thematiek van het samenwerkingsverband of in het zwaartepunt. Dat kan ten koste gaan van de relevantie en bruikbaarheid voor de onderwijs- en opleidingspraktijk. Voor GL is dit actueel, voor WT in mindere mate. Met de aandacht voor de ontwikkeling van het jonge kind kan vanuit het lectoraat GL een belangrijke basis voor Living Technology worden gelegd.

De commissie beoordeelt deze standaard in zijn geheel als goed.

Aanbevelingen

Aan het CvB en de directie:

- Schep duidelijkheid over de positie en het belang van lectoraten die minder direct passen bij het profiel en/of zwaartepunten van Saxion. De onderhavige lectoraten zijn flexibel genoeg om daar op aan te sluiten. Voorkom zo dat lectoraten zich op een gekunstelde wijze gaan verhouden tot de Saxion onderzoeksagenda. Weeg in dit verband het eminente belang van een lectoraat als GL, dat aantoonbaar bijdraagt aan de basis voor de ontwikkeling van jonge kinderen. Een basis waarop kinderen zich kunnen ontwikkelen en staande houden in een wereld van continue technologische ontwikkeling. Dit thema heeft landelijke belangstelling, met belangrijke dimensies als kansengelijkheid en inclusiviteit.

Aan de lectoraten en de directie:

- Bepaal gezamenlijk hoe afzonderlijke lectoraten het best tot hun recht kunnen komen in de gemeenschappelijke agenda van de APO en in het meerjarige onderzoeksprogramma Leven Lang Ontwikkelen met de lectoraten van de AMA. Stem daartoe de agenda van de APO en het meerjarige onderzoeksprogramma LLO verder af.

² STEM is een consortium dat zich richt op de verwezenlijking van hoogwaardig onderwijs op het gebied van Science, Technology, Engineering & Mathematics (STEM), in primair- en voortgezet onderwijs én lerarenopleidingen.

Bepaal wat de doelen zijn op de gemeenschappelijke agenda en wat de bijdrage van elk afzonderlijk lectoraat daaraan is. Expliciteer de impact die de lectoraten willen bereiken op de drie gebieden kennisontwikkeling, beroepspraktijk & maatschappij en onderwijs & professionalisering.

- Stel aan de voorkant explicieter vast wat de doelstellingen (streefcijfers) zijn en wanneer je tevreden bent over de realisatie. Doe dit in samenspraak met de kenniskring van het lectoraat en met de directie van de academie en het College van Bestuur. Zet dit in de dialoog tussen lectoren, directie en bestuur ook expliciet op de agenda.

Standaard 2: Organisatie, mensen en middelen, samenwerkingsverbanden

“De wijze waarop de eenheid is georganiseerd, de inzet van mensen en middelen en de interne en externe samenwerkingsverbanden, netwerken en relaties maken de realisatie van het onderzoeksprofiel mogelijk.”

Organisatie- en beslissingsstructuur

De lectoraten hebben een structuur, waarin formeel en informeel overleg en afstemming plaatsvinden met alle relevante partijen, passend bij deze kleinschalige onderzoeksgroepen. De academiecteur is de direct leidinggevende van de lectoren.

Met de introductie van en leren werken volgens Continu Verbeteren, inclusief daarvan deel uitmakende instrumenten, lijkt de inspanning op de bedrijfsvoering te zijn toegenomen, maar zien de betrokkenen de voordelen. Planvorming en uitvoering worden systematischer ter hand genomen (jaarplan A3), dat geldt ook voor de monitoring van de voortgang (status updates en weekstarts), zowel gezamenlijk (lectoraatsteam) als 1 op 1 (docent-onderzoekers onderling, docent-onderzoeker met lector, lector met directeur). Vastlegging van besluiten ondergaat ook verbeteringen. De lector is te zien als de spin in het web van het lectoraat, die zowel inhoud als organisatie stuurt, eindverantwoordelijk is en bij vrijwel alle activiteiten direct is betrokken.

Beide lectoren zijn ook structureel verbonden met met name de opleidingen Ad PEP en Ba Pabo. Zowel op het gebied van de ontwikkeling en vernieuwing van curricula, als de uitvoering van delen van het onderwijs en professionalisering van docenten. Zij hebben daartoe vast overleg met de manager onderwijs van de APO en zijn verbonden aan een of meer commissies.

De lectoraten ervaren toenemende en beter georganiseerde ondersteuning van diensten van Saxion, die meer en meer wordt geregisseerd door Saxion Research & Graduate School (SRGS).

Personeel

Beide lectoraten kennen op het moment van visitatie een personele omvang van ca. 1,0 fte. Dit is in kwantitatief opzicht erg weinig; kwalitatief is de bemensing van een hoog niveau. Maar het eerste maakt het tweede (zeker op termijn) kwetsbaar.

Het lectoraat WT bestaat uit een lector (0,6 fte), een associate lector (0,1 fte) en een docent-onderzoeker (0,2 fte). Daarnaast staan er vacatures uit voor 1,4 fte, die naar verwachting per september 2021 worden ingevuld. Het lectoraat heeft de ambitie om richting 2025 te groeien naar 5,0 fte. Aan het lectoraat is momenteel een themadocent verbonden.

Het lectoraat GL bestaat uit: een lector (0,75 fte) en een docent-onderzoeker (0,3 fte). Er is geen vastgestelde groei-ambitie of -strategie. Daarnaast zijn er twee themadocenten verbonden via afstudeeronderzoek en zijn er vijf buitenkenniskringleden die als klankbordgroep functioneren.

Onderstaand overzicht laat de ontwikkeling van de formatie zien.

KPI	2021 (prognose)	2020	2019	2018
Lectoraat Wetenschap & Technologie in onderwijs				
Fte voor onderzoek	±2,3	±1,0	2,3	2,3
Lectoraat Gedrag- en Leerproblemen				
Fte voor onderzoek	0,97	0,9	0,96	0,9

De themadocent is een constructie die bij meerdere academies van Saxion voorkomt, waarbij een docent van een opleiding als 'verbindingsofficier' functioneert tussen studenten en een lectoraat op een bepaald thema. Bij de APO begeleidt de themadocent een groep studenten bij hun afstudeeronderzoek. Bij WT zijn de afgelopen jaren steeds (tenminste) twee docent-onderzoekers themadocent geweest op twee van de drie thema's, te weten: genderbewust W&T onderwijs en W&T leermentaliteit. Bij GL is dat momenteel op het thema 'Sociale Veiligheid'.

Onderkend wordt dat beide lectoraten qua omvang klein zijn en GL in het bijzonder kwetsbaar, doordat er beperkt zicht noch een strategie gericht op groei is. Het lectoraat bevindt zich in een soort vicieuze cirkel, waarin de onderzoeksvragen zich opdringen, maar het ontbreekt aan interne en externe financiële middelen om tot een groei-ambitie te komen.

Het perspectief van het lectoraat WT ziet er beter uit. Docent-onderzoekers en interne stakeholders geven aan dat het werk van het lectoraat inmiddels een breed draagvlak heeft en er ook de nodige expertise voorhanden is. De samenwerking in en ondersteuning van het CoE TYF geven ruimschoots het vertrouwen op een voortzetting van het lectoraat, mocht de huidige lector onverhoopt niet meer beschikbaar zijn.

In het gesprek met de directie werd duidelijk dat Saxion werkt aan een vernieuwing van het interne verdeelmodel, waarbij de basisfinanciering van lectoraten uit de rijksbijdrage (eerste geldstroom) wordt verdubbeld. Een dergelijke verruiming zou benut kunnen worden voor uitbouw van gerichte vraagarticulatie en acquisitie, en strategische inzet op valorisatie. Als dat gepaard gaat met efficiëntie in de bedrijfsvoering, die door de samenwerking in de academie mogelijk wordt, verruimt dat het perspectief van dit lectoraat (en mogelijk andere kleine lectoraten).

Voorzieningen en middelen

Behalve uit de rijksbijdrage (eerste geldstroom), genereren beide lectoraten financiële middelen uit extern gefinancierde projecten van onder andere (NRO, SIA RAAK, TechYourFuture, ESF/EFRO) (tweede geldstroom). Beide lectoraten realiseren tot dusverre niet of nauwelijks derde geldstroom activiteiten en dito inkomsten. WT heeft een jaarlijkse omzet die zich beweegt in de richting van k€ 200, waarvan iets meer dan 50% uit de eerste geldstroom. Verwacht wordt dat de omzet de komende jaren zal toenemen door de ambities en kansen op het thema en de intensievere samenwerking in projecten met andere lectoraten (in het onderzoeksprogramma van de APO, het gezamenlijke programma met de AMA-lectoraten) en in internationaal verband.

Het lectoraat GL koerst op een jaaromzet van ca k€ 150, waarvan bijna 50% uit de eerste geldstroom en (in 2021 voor het eerst) ca. 25% derde geldstroom (betreft vergoeding deelname lector in het landelijk expertisecentrum jonge kind). De groei ten opzichte van voorgaande jaren is, met name in de tweede geldstroom, aanzienlijk. Niettemin liggen de middelen voor de thema's van het lectoraat niet voor het oprapen, onverlet het belang van die thema's. Daarbij komt nog dat enkele projectaanvragen waarin het lectoraat deelneemt, helaas niet door subsidieverstrekkers zijn gehonoreerd.

In onderstaande tabel zijn de financiële gegevens van de lectoraten ten aanzien van de bij Saxion gehanteerde KPI's opgenomen.

KPI	2021 (prognose)	2020	2019	2018
Lectoraat Wetenschap & Technologie in onderwijs				
Middelen voor onderzoek (1e /2e /3e geldstroom in K€)	119-80-0	110-52-0	108-85-0	101-115-0
Subsidiebedragen (toegekend) (in K€)	80	52	85	115
Lectoraat Gedrag- en Leerproblemen				
Middelen voor onderzoek (1e /2e /3e geldstroom in K€)	73-39-38	76-9-0	73-3-0	84-40-0
Subsidiebedragen (toegekend) (in K€)	39	9	3	40

De lectoren en de directie zien mogelijkheden om de inkomsten niettemin te verhogen door versterking van de transfer van producten, die door de lectoraten zijn ontwikkeld. Een aanzienlijk deel ervan wordt nu 'vermarkt' door Team Transfer van de APO. De lectoraten zien slechts een beperkt deel van de revenuen daarvan terug in hun inkomsten. De academie oriënteert zich op integratie van het onderzoek en de transfer, waarbij lectoraten zelf een groter aandeel nemen in de uitvoering ervan (met name professionalisering) en in financieel opzicht meer voor inspanningen beloofd worden.

De lectoraten oordelen positief over de voorzieningen en ondersteuning die Saxion biedt. De sinds 2017 ingestelde dienst SRGS speelt daarin een belangrijke coördinerende rol. Zij zorgt in samenspraak voor doorontwikkeling van het Saxion onderzoeksbeleid en regisseert en verbetert diverse voorzieningen en diensten, zoals ondersteuning ten aanzien van datamanagement, subsidie-advies, reviewcommissies en een lectorenplatform.

Op het gebied van voorzieningen timmert het lectoraat WT aan de weg door ontwikkeling van een Future Learning Lab: een innovatieve leer- en experimenteeromgeving waarin (aanstaande) leraren, leraren basisonderwijs, lerarenopleiders en onderzoekers met en van elkaar kunnen leren. Het is de bedoeling dat het lab een driedelige inhoudelijke focus krijgt: 1) onderwijs in W&T, 2) onderwijs in en met behulp van technologie, 3) (leerkracht)professionalisering met behulp van technologie

Samenwerking en (internationale) netwerken

De samenwerking en netwerken op regionaal en nationaal niveau zijn al bij standaard 1 aan de orde geweest. Waar het gaat om internationale samenwerking, heeft het lectoraat WT inmiddels aantoonbaar verdere stappen gezet door actieve betrokkenheid bij Euregionale en Europese projectinitiatieven op het gebied van W&T onderwijs en onderwijs met behulp van technologie. Met Europese partners is een Erasmus+ aanvraag gedaan op het gebied van digitalisering van het onderwijs en samen met het lectoraat Vernieuwingsonderwijs is een Jean Monnet aanvraag gedaan, getiteld EASE: European Assembly for a Sustainable Europa. De samenwerking met de AMA-lectoraten biedt hiervoor ook kansen.

Overwegingen en oordeel

De beide lectoraten hebben een adequate overleg- en beslisstructuur, zowel intern in hun kenniskring als extern met het management en de opleidingen van de APO. De lectoren en de (docent-)onderzoekers hebben korte lijntjes met elkaar en met de APO-organisatie. Door de introductie en leren werken met het concept Continu Verbeteren zijn werkwijzen geprofessionaliseerd; verdergaande samenwerking in APO-verband en goede ondersteuning van faciliteiten van Saxion zal onderzoekers meer ruimte kunnen geven zich te richten op het primaire proces.

De inzet van mensen en middelen is voor beide lectoraten een aandachtspunt. Beide lectoraten leunen in grote mate op de lectoren.

Voor GL kan zonder meer worden gesteld dat de formatie met 1,05 fte kwetsbaar is. De financiële middelen zijn navenant beperkt in omvang. Het is bewonderenswaardig wat het lectoraat gezien de actuele invulling van deze voorwaarden weet te realiseren. Hoewel de kwaliteit van de bezetting buiten kijf staat, deelt de commissie met de betrokkenen de zorg over de toekomst van het lectoraat, zeker gezien de mogelijke spanning tussen de relevantie van de thematiek en de zwaartepunten van Saxion.

Datum 8 oktober 2021

Titel Visitatierapport Gedrag- en Leerproblemen en Wetenschap & Technologie

Pagina 17 / 29

De inzet van personele en financiële middelen van het lectoraat WT is ruimer: de huidige bemensing is weliswaar heel beperkt, maar als de vacatures worden vervuld, bedraagt de formatie weer 2,3 fte nu. Dat is op de keper beschouwd nog bescheiden. Het streven is groei naar 5,0 fte in 2025. De huidige omzet bedraagt circa k€ 200 per jaar.

Beide lectoraten onderkennen met de commissie de mogelijkheden van versterking van de valorisatie van hun producten. De commissie bepleit in dat verband een verder samen optrekken met het Team Transfer van de APO en aanpassing van afspraken over interne toedeling van inkomsten, die beter recht doen aan de inbreng van de lectoraten. Ondernemerschap en innovatief denken is nodig om de financiële mogelijkheden te versterken, bijvoorbeeld in de samenwerking met schoolbesturen en/of gemeentes.

De lectoraten benutten hun vele regionale en nationale contacten en stakeholders via samenwerkingsverbanden en netwerken voor hun werkzaamheden. In internationaal verband zijn de activiteiten van GL nog beginnend; het lectoraat WT heeft (en dan vooral in Euregionaal verband) inmiddels een stevige basis gelegd.

De commissie beoordeelt deze standaard in zijn geheel als goed, waarbij zij voor het lectoraat GL voldoende van toepassing acht.

Aanbeveling

Aan de lectoraten en de directie:

- Bouw de samenwerking in het academie-cluster met de vier lectoraten verder uit op het vlak van de bedrijfsvoering (personeel, informatievoorziening, organisatie, financiën, automatisering, communicatie, huisvesting, kwaliteitszorg), waardoor onderzoekers beter toekomen aan hun hoofdtaak. Efficiëntie en versterking van de financiële positie is ook haalbaar door op valorisatie de integratie van de lectoraten met Team Transfer te realiseren; dit draagt ook bij aan de robuustheid van lectoraten.

Standaard 3: Kwaliteit onderzoeksproces

“Het onderzoek van de onderzoekseenheid voldoet aan de standaarden die in het vakgebied gelden voor het doen van onderzoek.”

Onderzoeksaanpak

De lectoraten staan voor praktijkgericht onderzoek, dat praktisch relevant, methodisch grondig en ethisch verantwoord is. Voorop staat evenwel een stevig kennisfundament in internationaal wetenschappelijk onderzoek, dat als basis dient bij de uiteenlopende vormen van onderzoek.

Praktische relevantie realiseren de lectoraten door de onderwijspraktijk actief te betrekken bij het onderzoek, door ervoor te zorgen dat de resultaten doorwerking hebben naar het werkveld en de opleiding(en) en door ervoor te zorgen dat de resultaten/opbrengsten transfereerbaar zijn naar andere contexten.

Methodisch grondig werken gebeurt door methodologisch te werken volgens de state of the art-eisen. Afhankelijk van de onderzoeksvraag wordt een aanpak gekozen. Het onderzoek varieert van meer kwalitatieve vormen van onderzoek tot kwantitatief empirisch onderzoek of combinaties hiervan. Veelal gaat het om ontwerpgericht onderzoek, waarop instrumenten en interventies worden ontworpen en in de onderwijspraktijk worden beproefd, en in het onderwijs van de opleidingen. Een in het oog springend voorbeeld is de vorm van de Professionele Leer Gemeenschappen, waarin systematisch wordt gewerkt aan kennis en vaardigheden van leerkrachten (bijvoorbeeld rond spelbegeleiding en verbeteringen in het onderwijsaanbod Jonge Kind op diverse basisscholen) en de bijeenkomsten systematisch worden geëvalueerd. Het gaat zoveel mogelijk om evidence-informed aanpakken en interventies; vormen van onderzoek die praktijkgericht zijn, en waarvan de uitkomsten te generaliseren zijn.

Eisen als betrouwbaarheid en validiteit worden altijd in ogenschouw genomen: waar mogelijk wordt gebruikgemaakt van reeds beproefde en betrouwbaar gebleken instrumenten; daarnaast worden instrumenten vertaald en / of gevalideerd. Door de inzet van ervaren onderzoekers en review door peers wordt de methodologische kwaliteit geborgd.

Ethisch verantwoord onderzoek doen wordt versterkt door voortdurend terug te grijpen op aspecten als integer, onafhankelijk en transparant te zijn, door zorgvuldig en volgens de ethische richtlijnen om te gaan met data en door resultaten toegankelijk te maken. De lectoraten laten zich hierbij leiden door de Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit.

Het lectoraat WT hanteert een werkwijze die zij samenbrengt in een tiental successievelijke stappen, die is beschreven in het zelfevaluatierapport. Hoewel de werkwijze doorgaans vergelijkbaar is, is deze niet formeel vastgelegd bij GL. Om meer focus te krijgen op het werk van het lectoraat WT overweegt de lector een checklist te gebruiken om te komen tot keuze van wel of niet oppakken van onderzoeksprojecten. De commissie ziet de checklist in elk geval als een waardevol instrument voor een mogelijk kritischer besluitvormingsproces ten aanzien van onderzoeksvragen en -projecten. De commissie zou de checklist niet als voorschrijvend/dwingend willen zien. Het wordt nog waardevoller als lectoraatsmedewerkers in het gehele traject, met gebruikmaking van de checklist, meedenken en -praten over te maken keuzes. Het vergroot het bewustzijn over de diverse aspecten die van belang zijn voor diverse te maken keuzes.

De visitatiecommissie heeft de beschrijvingen van de onderzoeksaanpak teruggezien in een zestal onderzoeksprojecten, die ze nader heeft bestudeerd. Van het lectoraat GL ging het om het RAAK-project Leren van spel, het onderzoek Kennismaking Classroom Assessment Scoring System (CLASS) en het meerjarig onderzoeksprogramma Gemengde groepen in speciaal onderwijs (dat inmiddels is uitgebreid en opgegaan in een grotere Experimentregeling voor geïntegreerde onderwijsvoorzieningen).

Van het lectoraat WT is specifiek gekeken naar de aanpak van onderzoek naar de kwaliteit van onderwijsleermateriaal op het gebied van W&T-onderwijs, het Project Gender IncludeIT (ontwikkeling van een toolbox voor het behouden van vrouwen in technische opleidingen en het bedrijfsleven) en Taal in de context van W&T.

Datum 8 oktober 2021

Titel Visitatierapport Gedrag- en Leerproblemen en Wetenschap & Technologie

Pagina 19 / 29

Vermeldenswaard is nog dat de lector GL een van de vertrouwenspersonen, die Saxion heeft aangesteld in het kader van de invoering van de NGWI. Zij werken samen met de Saxion Ethische Adviescommissie (SEAC) aan de opzet van een wetenschappelijk integriteitssysteem binnen Saxion. Daarmee geeft de lector aanvullend blijk van verantwoordelijkheid voor zorgvuldigheids- en integriteits-aspecten van het onderzoek. De commissie maakt hierbij als opmerking dat de onafhankelijkheid van de lector gewaarborgd moet zijn.

Peer review

Bij Saxion worden alle grotere onderzoeksprojecten (zoals promotietrajecten en bij deze lectoraten gesubsidieerde projecten via bijvoorbeeld TYF, NRO, NWO, SIA-/RAAK) voorafgaand aan een aanvraag getoetst. Onderzoekers pitchten eerste opzetten en krijgen daarop reactie. Onderzoeksvoorstellen worden verder gezamenlijk opgesteld (met andere onderzoekers binnen de APO/Saxion, met andere kennispartners) en vervolgens na indiening dubbelblind van peerreview voorzien (door minimaal 2 onafhankelijke reviewers). Ook kijken een subsidieadviseur en een methodologie-expert mee. Lectoraatsonderzoekers zijn hier positief over: zo leren zij van en met elkaar. De lector WT die een succesvolle subsidieaanvraag voor het project SPRONG-STEM heeft gedaan, wordt door andere lectoren gevraagd voor het uitvoeren van reviews.

Het lectoraat WT betreft in verschillende stadia van onderzoeksprocessen andere onderzoekers, professionals uit het werkveld en uit de opleidingen bij hun onderzoek. Dat levert nieuwe inzichten en reflectie op de onderzoeksaanpak. Het betreft daarnaast critical friends, die als kritische meelezers een voorstel of een publicatie reviewen. In onderzoeksprojecten zet dit lectoraat ook expertgroepen in, die toezien op de uitvoering en tussenproducten en ontwikkeling van review voorzien.

Naast de standaard peer reviews, ziet de lector GL tot dusverre nauwelijks mogelijkheden nog additionele peer review toe te passen in en rondom de onderzoekspraktijk, dat geldt met name voor peer reviews binnen de opleiding. De lector onderkent dat hiermee beperkt vervolg is gegeven op de aanbeveling in de eindevaluatie van 2018.

Vanzelfsprekend is de peer review die plaatsvindt op elke bijdrage door iemand die er niet aan meegeschreven heeft. De lectoren reviewen alle artikelen, publicaties en onderzoeksrapporten op de kwaliteitscriteria voordat deze extern worden ingediend. Dat dit alles aantoonbaar tot hoge kwaliteit leidt, blijkt onder meer uit geaccepteerde conferentiebijdragen en uit peer reviewed publicaties in diverse vaktijdschriften en in boeken.

Overwegingen en oordeel

De beide lectoraten hanteren overwegend een onderzoeksaanpak, waarbij op basis van onderzoeksliteratuur concepten en ontwerpen voor interventies in de onderwijspraktijk worden ontwikkeld en beproefd in diezelfde onderwijspraktijk en in de opleidingen (met name Ad PEP en Ba Pabo). Bij de aanpak zijn professionals uit de onderwijspraktijk, die zich de interventies eigen zullen gaan maken, actief betrokken. Soms is dit ook in de rol van onderzoekmedewerker. Dat geldt ook voor studenten; zij kunnen de innovaties in de onderwijspraktijk (bijvoorbeeld onder begeleiding van themadocenten) toepassen.

De visitatiecommissie duidt het onderzoek als methodisch grondig; het is ingebed in de huidige kennisstand, is conceptueel helder en kenmerkt zich door betrouwbare en valide instrumentatie. Evidence informed onderzoek is de maatstaf, met inzet van ervaren onderzoekers en met gebruikmaking van peer review.

Het feit dat beide lectoraten betekenisvolle participanten in relevante netwerken en expertisecentra zijn, veel worden gevraagd voor lezingen en congressen, en een aanzienlijke hoeveelheid publicaties achter hun naam hebben, is indicatief voor de kwaliteit die zij leveren.

De commissie beoordeelt deze standaard als goed.

Aanbeveling aan de lectoren:

- Maak gebruik van de ontwikkeling van de clustering (de samenwerking binnen de APO) en met de AMA-lectoraten om de mogelijkheden die het instrumentarium peer review biedt, ook voor kleine lectoraten zoals GL, optimaal te benutten.

Standaard 4: Resultaten en Impact

“De onderzoekseenheid realiseert voldoende relevantie op het gebied van:

- **kennisontwikkeling binnen het onderzoeksdomein;**
- **de beroepspraktijk en maatschappij;**
- **onderwijs en professionalisering.**

Het onderzoek heeft in voldoende mate impact op de hiervoor omschreven gebieden.”

Resultaten en impact kennisontwikkeling

De zelfevaluatie rapporten laten zien dat de lectoraten een output weten te realiseren die, zeker gezien het feit dat met een beperkte capaciteit gebeurt, zondermeer aanzienlijk is. In onderstaande tabel zijn de aantallen externe presentaties en demonstraties, respectievelijk publicaties van beide lectoraten opgenomen (bron: zelfevaluatie rapporten)

KPI	2021 (prognose)	2020	2019	2018
Lectoraat Wetenschap & Technologie in onderwijs				
Externe presentaties en demonstraties	15	12	21	30
Publicaties	15	12	18	17
Lectoraat Gedrag- en Leerproblemen				
Externe presentaties en demonstraties	5	9	5	5
Publicaties	2	2	4	2

Beide lectoraten tonen zich tevreden met de resultaten. Niet alleen wat de aantallen betreft, ook wat betreft de media waarin en platforms waarop zijn hun kennisproducten delen. Het gaat om lezingen, bijdragen aan congressen/conferenties, workshops en expertmeetings, artikelen in vakliteratuur, bijdragen aan hand- en studieboeken en wetenschappelijke publicaties.

Door het lectoraat GL zijn recent twee wetenschappelijke artikelen van (oud-)promovenda ingediend: een artikel over onderzoek naar verandering en voorspelbaarheid van gedragsaanpassing bij kleuters in school (inmiddels geaccepteerd en verschenen in Child and Youth Care Forum) en een artikel over de Startgroepen: een voorschoolse interventie voor kinderen die risico lopen op onderwijsachterstand (inmiddels bijgesteld en opnieuw ingediend bij Early Education and Development).

Het lectoraat WT heeft als beleid per onderzoeksproject te publiceren door middel van twee vakpublicaties en één wetenschappelijke publicatie. De commissie ziet bij diverse projecten, dat het lectoraat dit in overwegende mate realiseert. De doelstelling om fors in te zetten op het genereren van impact door middel van publicaties wordt doorgaans gehaald. Van de in de jaren 2016 t/m 2020 gerealiseerde 71 publicaties waren er 45 in vaktijdschriften en 26 in peer-reviewed tijdschriften. Stakeholders bevestigen het belang van de publicaties en zien dat het bereik van het lectoraat zich uitbreidt.

Het lectoraat doet inmiddels ook ervaring op met publicatie en disseminatie via andere media, bijvoorbeeld in de vorm van podcasts. De lector is host van de podcastreeks over de ‘Classroom of the future’.

Resultaten en impact beroepspraktijk en maatschappij

Bij producten voor de beroepspraktijk gaat het om een scala aan analysekaders, kijkwijzers, good practices, analyses, stappenplannen en tips, checklists, voorbereidings- en uitvoeringskaarten, prototypisch leermateriaal, video-filmpjes etc., en tools om de werking van de diverse producten voortdurend te kunnen monitoren. Het zijn producten die door professionals in de onderwijs(begeleidings)praktijk worden gebruikt: leerkrachten, begeleiders, schoolleiders. In het gesprek geven docent-onderzoekers aan een toename van de vraag naar kennisproducten te ervaren.

Het gebruik vindt logischerwijze in eerste aanleg vooral plaats in en door de onderwijspraktijk, die bij het onderzoek is betrokken. Te zien is dat de belangstelling voor de producten van de beide lectoraten toeneemt. Het feit dat de lectoren en docent-onderzoekers veelvuldig worden gevraagd voor presentaties en toelichting door de onderwijspraktijk onderstreept dat. Dat is ook op te maken uit de diverse producten die langs de weg van Team Transfer van de APO hun weg naar het werkveld vinden. Lectoraatsmedewerkers en docent-onderzoekers van de APO verzorgen professionaliseringsactiviteiten.

Onderstaand overzicht geeft het aantal kennisproducten dat de lectoren hebben geleverd aan de beroepspraktijk, alsmede een prognose voor 2021. Het lectoraat GL geeft ook de realisatie en de prognose voor de score op de KPI werkveldtevredenheid aan.

KPI	2021 (prognose)	2020	2019	2018
Lectoraat Wetenschap & Technologie in onderwijs				
Producten t.b.v. beroepspraktijk en maatschappij	13	11	5	17
Werkveldtevredenheid	-	-	-	-
Lectoraat Gedrag- en Leerproblemen				
Producten t.b.v. beroepspraktijk en maatschappij	3	3	3	2
Werkveldtevredenheid	8,0	8,4	8,7	9,3

De kracht van de lectoraten ligt in het gegeven dat zij erin slagen actuele en relevante wetenschappelijke inzichten naar de opleiding en naar de beroepspraktijk te vertalen en te implementeren. Zij doen dat samen met de opleidingen en de beroepspraktijk; in veel onderzoeksprojecten gaat het om vormen van co-creatie.

De onderwijspraktijk ervaart dat, hoewel in sommige gevallen de samenwerking nog pril is, de thema's van de lectoraten ook hun thema's zijn. In het gesprek geven externe stakeholders aan, dat juist door de samenwerking met lectoraten, de aandacht voor en het inzicht in verschillende vraagstukken en de drive om samen aan oplossingsrichtingen te werken, toenemen.

Het Expertisecentrum TYF ondersteunt het werk van de lectoraten doordat zij bestuurlijke en overheidsbronnen weet aan te boren. Zo stelt de Provincie Overijssel inmiddels vouchers aan scholen beschikbaar voor het uitvoeren van een toets W&T in het onderwijs; meerdere gemeentes maken hier gebruik van. Het succes blijkt ook uit het gegeven dat andere onderwijssectoren (bijvoorbeeld het MBO) en het bedrijfsleven interesse tonen in verschillende producten die door de lectoraten zijn ontwikkeld, beproefd en gevalideerd.

Het lectoraat GL laat al jaren achtereen hoge scores zien op de KPI werkveldtevredenheid, ook al vallen die recent wat lager uit. In dit onderzoek wordt aan partners en opdrachtgevers na afronding van een onderzoeksproject gevraagd naar hun oordeel over inhoud en niveau van het onderzoek en over de samenwerking.

Het lectoraat WT neemt tot dusverre niet deel aan deze Saxion-evaluatie, omdat dit onderzoek naar hun oordeel qua inhoud niet goed aansluit bij het werk in het onderwijsdomein en de toegevoegde waarde als gering wordt beschouwd. Het lectoraat evalueert de eigen projecten doorlopend en systematisch. Externe stakeholders tonen zich hier in het gesprek met de visitatiecommissie tevreden over. In de zelfevaluatie kondigt het lectoraat aan een systematische evaluatie te willen opzetten onder verschillende stakeholders over de werkzaamheden en de tevredenheid daarover.

Resultaten en impact onderwijs en professionalisering

De beide lectoraten en de lectoren zelf in het bijzonder vervullen al jaren sleutelrollen in met name de Pabo; van meer recente datum is dat (vooral bij het lectoraat GL) het geval in de Ad PEP. De impact van de lectoraten op de curricula is groot. Interne stakeholders typeren de lectoren als proactief en meedenkend, zij zorgen op informele (ook bij de koffieautomaat) en professionele wijze voor een continue kennisimpuls. "Altijd als er iets speelt, zitten we bij hun om kennis op te halen", aldus een van hen.

De lectoren spelen proactief in op de actualiteit van de Corona-pandemie, door leerverlies (onder het thema gelijke kansen) prominent op de agenda te zetten.

Onderstaand overzicht geeft het aantal bijdragen van de lectoraten aan het onderwijs en aan professionalisering aan (bron: zelfevaluatie rapporten). Aan de aantallen zijn voorafgaand, in het jaarplan, weliswaar streefcijfers gekoppeld, maar evaluatie van de resultaten met behulp van streefcijfers vindt nog niet zichtbaar plaats.

KPI	2021 (prognose)	2020	2019	2018
Lectoraat Wetenschap & Technologie in onderwijs				
Bijdrage onderwijs	20	19	20	22
Bijdrage professionalisering	25	25	24	24
Lectoraat Gedrag- en Leerproblemen				
Bijdrage aan onderwijs (aantal studenten)	4 (100)	6 (100)	6 (55)	3 (84)
Bijdrage aan professionalisering	25+	12	11	8

De lector GL heeft intensief meegewerkt aan de ontwikkeling van de aanvraag voor de nieuwe Ad-opleiding PEP. In het curriculum zijn veel resultaten van onderzoek van het lectoraat verwerkt. In het gesprek met interne stakeholders wordt onder meer als voorbeeld de inzichten op het gebied van gelijke kansen genoemd. Ook heeft de opleiding in de onderzoekslijn instrumenten vanuit lectoraatsonderzoek geïntegreerd, zoals het (leren opzetten en uitvoeren van) actieonderzoek.

Het lectoraat WT heeft de afgelopen jaren op tal van manieren bijgedragen aan het curriculum. Inmiddels zijn de meeste bijdragen structureel van karakter. Leden van het lectoraat hebben zitting in commissies (bijvoorbeeld curriculumcommissie en examencommissie), verzorgen onderwijs in zowel de bachelor- als masteropleidingen van de APO en begeleiden studenten bij hun afstudeeronderzoek.

De lector heeft intensieve betrokkenheid bij de huidige curricula van de Pabo (dat zijn twee, per locatie nog verschillende) en is de grondlegger van het beroepsbeeld voor de ontwikkeling van een gemeenschappelijk curriculum. De visie op de ontwikkeling van het jonge kind in het beroepsbeeld komt voort uit het werk van de lector GL.

De intensieve betrokkenheid en samenwerking met de docenten draagt continu bij aan de professionalisering van docenten, doordat zij meegenomen worden in inzichten en ontwikkeling op diverse (sub)thema's in het pedagogisch domein (hun eigen vakgebied), doordat onderzoeksresultaten en onderzoeksvaardigheden overgedragen en geïntegreerd worden in het onderwijs. Zo is het leren gebruiken van semi gestructureerd vragenlijstonderzoek door het lectoraat GL ingevoerd. Betrokkenen geven aan dat hun onderwijs meer en meer evidence informed is: kennisproducten die doorwerken in het onderwijs van de APO.

Docentprofessionalisering vindt ook plaats doordat docenten worden betrokken bij onderzoeksprojecten, dikwijls al vanaf de voorbereidende fase ervan door bespreking in cluster- of vakgroepoverleg. Die betrokkenheid resulteert er ook in dat docenten aan vakpublicaties meeschrijven of feedback geven op publicaties.

Studenten zijn vooral betrokken bij onderzoek van het lectoraat doordat zij hun afstuderen doen in het kader van een onderzoeksthema/-project. Doordat meerdere studenten met dezelfde thematiek (op meerdere scholen) werken, wordt op het betreffende vraagstuk een aanzienlijke hoeveelheid data gegenereerd. Gerichtheid op een thema versterkt ook de mogelijkheid om als themadocent een aantal studenten echt goed te begeleiden. Studenten geven aan dat de lijntjes met de themadocent en het lectoraat (ook de lector zelf) kort zijn. In een PLG (van studenten, onderzoekers en de themadocent) worden voortgang en tussenresultaten besproken; dat leidt tot snelle en rijke uitwisseling. Het levert voor de student en de school meer diepgang op. De producten die in PLG-verband worden ontwikkeld, kunnen direct in het Pabo-onderwijs worden ingezet en worden tegelijk gebruikt in de

Datum 8 oktober 2021

Titel Visitatierapport Gedrag- en Leerproblemen en Wetenschap & Technologie

Pagina 23 / 29

onderwijspraktijk waar ook weer de Pabo-studenten in meedraaien. De scholen gebruiken de onderzoeksresultaten voor professionalisering van leerkrachten, met begeleiding vanuit het lectoraat.

Overwegingen en oordeel

De commissie ziet grote impact van de omvangrijke hoeveelheid producten die de lectoraten, ondanks hun beperkte omvang, weten te realiseren. Vertegenwoordigers van de onderwijspraktijk en van de opleidingen van de APO zijn hier zonder uitzondering lovend over. Bij het gebruik door de opleidingen van de APO is te zien, dat de themadocent hier een belangrijke rol in heeft. Zij denkt en helpt mee bij de ontwikkeling van kennisproducten en begeleidt studenten bij de toepassing ervan.

De relevantie en bruikbaarheid zijn groot, de waardering navenant (bij GL wordt dat ondersteund met de zeer hoge score op de indicator 'werkveldtevredenheid'). Dat geldt ook voor het bereik: producten van beide lectoraten worden in eerste instantie vooral in gebruik genomen door samenwerkingspartners in de onderwijspraktijk; de reputatie van de lectoren leidt er ook toe dat zij actief zijn in nationale (expertise) netwerken en hun producten breder gedeeld en gebruikt worden. Hierbij stelt de commissie vast dat de impact van de ontwikkelde producten van het lectoraat WT in grote mate bijdragen aan de kennisontwikkeling binnen het domein doordat het een toenemend deel van de beroepspraktijk bereikt en het stevig verankerd is in de onderwijsontwikkeling van de opleiding.

De commissie beoordeelt deze standaard in zijn geheel als goed, waarbij zij voor het lectoraat WT excellent van toepassing acht.

Aanbeveling

Aan de lectoraten en de directie:

- Leg in de P&C-cyclus (jaarplan A3) in dialoog realistische doelstellingen/streefcijfers ten aanzien van de resultaat KPI's vast. Zorg ervoor dat deze ook regelmatig onderwerp van gesprek en evaluatie zijn in het periodieke overleg tussen lector en directeur. Bepaal daarin of en welke bijsturingmaatregelen en/of bijstelling van doelstellingen nodig zijn. Voer in elk geval ook jaarlijks reflectie uit op de realisatie en leg de uitkomst daarvan vast.

Standaard 5: Evaluatie van processen en resultaten

De onderzoekseenheid voert regelmatig en systematisch evaluatie uit van de onderzoeksprocessen en resultaten. Aan de uitkomsten daarvan verbindt de onderzoekseenheid waar nodig verbeteringen.

Kwaliteitsbeleid, evaluaties, verbeterbeleid, verbetermaatregelen

In de praktijk van alledag ligt de focus van de lectoraten op het tot ontwikkeling en uitvoering brengen van onderzoeksprojecten met de beoogde resultaten en volgens de passende aanpak en planning. De voortgang en resultaten van de projecten worden actief gemonitord en geëvalueerd. De lectoraten hebben daarvoor elk een werkwijze ontwikkeld.

In het kader van de clustering en het leren werken volgens het concept Continu Verbeteren, worden hun evaluaties en bijsturing (verbeteracties) inmiddels ondersteund met periodieke gestructureerde overlegstructuren met een lijst bespreekpunten of activiteiten, die de monitoring van de plannen ten goede komen:

- Lector en directeur hebben eenmaal in de zes weken bilateraal overleg;
- Beide lectoraten hebben periodiek lectoraats-/kenniskring-overleg;
- Overleg van de lectoren van de APO, en het LLO-overleg met de AMA-lectoren;
- Regelmatig bilateraal overleg van de lector met de docent/onderzoeker, incl. in elk geval eenmaal per jaar in het kader van de gesprekscyclus;
- Project-overleg, op maat passend bij de fase van het project. De voortgang wordt aan de hand van het tijdspad gecheckt; dat gebeurt continu en informeel, en in gestructureerd overleg, met gebruikmaking van (korte) agenda's en een actielijst

De visitatiecommissie heeft voorbeelden van agenda's en van verslaglegging en vastlegging van evaluaties (en evaluatieve besprekingen) en verbeterafspraken gezien. Het lectoraat GL heeft op de kwaliteitszorg zichtbare stappen gezet in vervolg op de aanbevelingen in de eindevaluatie.

De lectoraten zien en ervaren intussen hoe hun werkwijzen zich verhouden tot het kwaliteitsbeleid en de strategieontwikkeling van Saxion. Dat beleid en de strategie geeft richting aan het plannen, evalueren en verbeteren van hun ontwikkeling en onderzoekspraktijk. Dat blijkt uit de totstandkoming van de gemeenschappelijke onderzoeksagenda APO en de ontwikkeling van het Leven Lang Ontwikkelen programma samen met de AMA-lectoraten, en de doorvertaling ervan voor en door de lectoraten zelf. Ook in de aanpak van de kwaliteitszorg en in de bedrijfsvoering is dat zichtbaar (zie ook Standaard 2).

Het leidt tot gericht acteren in de P&C-cyclus van Saxion en van de APO, die bestaat uit een jaarplan, een managementrapportage (januari t/m augustus) en een jaarrapportage. In het jaarplan van de APO worden de doelstellingen van de lectoraten op de negen KPI's opgenomen. In de zelfevaluatie rapporten en in de gesprekken is aangegeven, dat het bewuster en kritischer gebruiken van de KPI's verdere verbetering behoeft.

Van grote betekenis in dat verband is het jaarplan (in de vorm van een A3) dat lectoraten zelf maken en dat richting geeft aan hun acties. Beseffend dat deze werkwijze pas recent in gang is gezet, neemt de visitatiecommissie waar, dat het A3 jaarplan 2021 van het lectoraat WT nog wel erg globaal is. Tegelijkertijd benoemt dit lectoraat het werken met en vanuit het A3 als belangrijk verbeterpunt.

De visitatie maakt deel uit van een zesjarige evaluatiecyclus, waarin visitatie en eindevaluatie alternerend plaatsvinden. De eindevaluatie is een met de visitatie vergelijkbare evaluatie op grond waarvan het CvB, op voorstel van de academiedirecteur en met advies van de directeur SRGS, besluit over een hernieuwde termijn van zes jaar.

Kwaliteitscultuur

In hun zelfevaluaties geven de lectoraten aan, dat de onderzoekers een hoog kwaliteitsbewustzijn hebben. Zij stellen hoge eisen aan het onderzoek en de kennisproducten die het oplevert. Zij evalueren, in samenspraak met stakeholders en peers, de kwaliteit van hun onderzoeksprojecten continu en gedegen.

Zij geven aan dat deze kwaliteitsbeleving op een natuurlijke manier wordt ondersteund door de kwaliteitsstructuren binnen de APO (zoals jaarplan A3 en systematische monitoring, gezamenlijke onderzoeksagenda APO en

planmatige uitwerking daarvan), binnen Saxion (met ondersteuning vanuit SRGS op diverse deelterreinen, zoals subsidiemanagement en internationalisering) en binnen de wetenschap (met standaard peerreview, midterm review, eindreviews, etc.).

Betrokkenheid stakeholders

Zie hiervoor de beschrijvingen bij standaard 1 (afstemming stakeholders), standaard 2 (samenwerking en netwerken) en standaard 4 (resultaten en impact beroepspraktijk). Uit de zelfevaluaties en de gesprekken blijkt een intensieve wisselwerking met alle stakeholders, zowel in opzet, uitvoering als evaluatie van de onderzoeksprojecten en daaruit voorkomende producten.

Managementinformatie

De lectoraten kunnen beschikken over de voor ontwikkeling en uitvoering van hun projecten noodzakelijke managementinformatie, zowel voor de projectsturing als het financiële management. Tegelijk geeft met name het lectoraat WT aan, dat het consequent gebruik van het Research Informatiesysteem (RIS) en de datamanagementrichtlijnen en -instrumenten, die Saxion beschikbaar heeft, waaronder de Saxion Research Cloud Drive (voor het veilig opslaan en kunnen delen van data tijdens het onderzoek), nog aandacht behoeft. De maandelijkse financiële overzichten het overleg met de businesscontroller en de directeur geven voldoende informatie om projecten adequaat uit te voeren.

Voor hun resultaten gebruiken de lectoraten de Saxionbreed afgesproken KPI's (zie ook bij standaarden 1, 2 en 4). Ten aanzien daarvan is de ervaring, dat dit nog niet optimaal wordt ondersteund, doordat de registratie van data nog niet geheel sluitend is (zoals bij de KPI's 'inzet personeel', 'toegekende subsidies' en 'middelen voor onderzoek').

De registratie van producten, publicaties en externe presentaties is inmiddels op instellingsniveau ingericht en operationeel (Post-it): voor archivering, voor publicatie op de HBO Kennisbank en NARCIS, en voor registratie als resultaat op een KPI. Het lectoraat WT ziet voor zichzelf als verbeterpunt het gebruik van deze repository.

Overwegingen en oordeel

De lectoraten hebben aanzienlijke verbeteringen gerealiseerd in hun kwaliteitssysteem. Tegelijkertijd zijn ze zelfkritisch en staan open voor verbeteringen. De initiërende en ondersteunende rol van de directeur kan hier niet onbenoemd blijven. Nu de ontwikkeling ook verder vorm krijgt in academie-verband en in de samenwerking met de AMA-lectoraten, is het blijvende aandacht hiervoor noodzakelijk.

Waar het gaat om de evaluatie van resultaten met gebruikmaking van indicatoren kunnen de lectoraten nog verbeterlagen maken. De P&C-cyclus van Saxion en het instrumentarium daarvan (jaarplan A3, managementrapportage) kan beter worden benut. Met de ingerichte werkwijzen en overleggen is een goede aanzet gemaakt om dit met vertrouwen tegemoet te zien.

Onderzoeksprocessen worden continu en systematisch geëvalueerd. Daarvoor hebben beide lectoraten overleg- en evaluatiestructuren ingericht. Peer review is standaard in onderzoeksprocessen (van voorbereiding projectaanvraag tot en met publicatie van een wetenschappelijk artikel) en aanvullend zijn er review sessies op diverse onderdelen van de werkzaamheden van de lectoraten.

De commissie is van oordeel dat beide lectoraten aan deze standaard voldoen.

Aanbeveling

Aan de lectoren en de directie:

- Zet de ingeslagen weg van het werken volgens het concept Continu Verbeteren voort, met gebruikmaking van daarbij passende tools. Leg de werkwijzen vast in een kwaliteitsplan voor het cluster lectoraten van de APO.

Bijlage 1: Overzicht documentatie

Lectoraat Gedrag- en Leerproblemen

Kennisproducten

Het belang van pedagogisch handelen 1 (Tijdschrift BSM, 2019)

Het belang van pedagogisch handelen 2 (Tijdschrift BSM, 2019)

Leren van spel (Tijdschrift HJK, 2019)

Monitoren van sociale veiligheid (Tijdschrift BSM, 2020)

Het belang van een goed fundament (Tijdschrift BSM, 2020)

Aligned education from preschool to kindergarden: effects of an ECE intervention program on vocabulary and selective attention of 3-year-old children (gesubmit voor Early Education and Development, mei 2021)

LHBT? Zit er niet mee! (Tijdschrift JSW, 2021)

Validating rating scales for executive functioning across education levels and informants (mei 2021)

Change and Predictability of Children's Behavioral Adjustment in Tanzanian Pre-primary Schools (Child & Young Care Forum, maart 2019)

Talenten observeren en ontwikkelen (juli 2020)

Kwaliteitszorgproducten

Agenda praktijkgericht onderzoek lectorenplatform kwetsbare (aanstaande) gezinnen met jonge kinderen (2019)

Samenvatting Kennisagenda kwetsbare (aanstaande) gezinnen met jonge kinderen (2019)

Agenda kenniskring Lectoraat Gedrag- en Leerproblemen (januari 2020)

Notulen kenniskring Lectoraat Gedrag- en Leerproblemen (januari 2020)

Agenda kenniskring Lectoraat Gedrag- en Leerproblemen (november 2020)

Notulen kenniskring Lectoraat Gedrag- en Leerproblemen (november 2020)

A3 jaarplan stand van zaken eind oktober (oktober 2020)

A3 jaarplan 2020-2021 (december 2020)

Uitwerking kaderstelling onderzoek – Praktijkgericht onderzoek in het LEJK (maart 2021)

Opbrengsten lectoraat Gedrag- en Leerproblemen april 2018-april 2021 (bijlage bij zelfevaluatie rapport)

Geanonimiseerd verslag bilateraal overleg (september 2019)

Geanonimiseerd verslag bilateraal overleg (februari 2020)

Verslag matchmaking 'Platform kwetsbare (aanstaande) gezinnen met jonge kinderen' (februari 2020)

Werkveldtevredenheidsonderzoek 2020

Zelfevaluatie rapport (mei 2021)

Lectoraat Wetenschap & Technologie in onderwijs

Kennisproducten

De kern van het leraarschap – beroepsbeeld Pabo

Voorbeelden columns_ artikelen social media

Werkpakket Fase 3 Project versterking curriculum (januari 2021)

De zelfevaluatie bevat een uitgebreid overzicht van kennisproducten en grote hoeveelheid links naar kennisproducten

Kwaliteitszorgproducten

A3 jaarplan 2020-2021

Zelfevaluatie rapport (mei 2021)

Cluster APO – Samenwerking AMA

Leren in en voor een Smart World (Onderzoeksagenda lectoren APO, versie 1, 2020)

Datum 8 oktober 2021

Titel Visitatierapport Gedrag- en Leerproblemen en Wetenschap & Technologie

Pagina 27 / 29

Korte toelichting onderzoeksagenda APO (2020)

Simply the best: LifeLong Learning in a Smart World (meerjarig multidisciplinair onderzoeksprogramma APO- en AMA-lectoraten, November 2020)

Saxion

Toekomst schrijven, Saxion Strategisch Plan 2020-2024 (juli 2019)

Datum 8 oktober 2021

Titel Visitatierapport Gedrag- en Leerproblemen en Wetenschap & Technologie

Pagina 28 / 29

Bijlage 2: Visitatiecommissie

drs. Ingrid Lammerse (representant deskundig op de beroepspraktijk), sinds 2018 voorzitter College van Bestuur hogeschool KPZ. Daarvoor directeur Corporate Human Resources van Wageningen UR en tot en met 2015 directeur HRM van Saxion Hogeschool. Heeft en had commissarisfuncties bij scholen(gemeenschappen). Heeft ervaring als auditor (voorzitter van de commissie)

dr. Marieke Peeters (representant deskundig op de beroepspraktijk en kennisdomein), opleidingsmanager Fontys Kind en Educatie opleidingen. In de periode 2015-2019 programmaleider Onderwijs en Onderzoek bij de Pabo Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. Gepromoveerd op het PhD-project 'Emergent literacy of children with cerebral palsy'

dr. Berthold van Leeuwen MPA (representant deskundig op de beroepspraktijk en kennisdomein), sinds 2020 voorzitter College van Bestuur Stichting Varietas, daarvoor bestuurder bij Stichting ROOS en voorzitter Raad van Toezicht Stichting Katholiek Onderwijs Midden Twente (SKOMT). Van 2002 tot medio 2018 manager primair onderwijs / speciaal onderwijs bij SLO (nationaal expertisecentrum voor curriculumontwikkeling). PhD-proefschrift: ICT ter ondersteuning van passend onderwijs voor leerlingen met een verstandelijke beperking (UT, 2007-2013)

Als secretaris fungeerde: drs. Paul Nieuwenhuis, strategisch adviseur onderwijs en onderzoek Saxion Hogeschool. Deskundig op kwaliteitszorg, met uitgebreide ervaring als auditor en secretaris van audits en visitaties in het HBO.

De door de leden van de visitatiecommissie getekende onafhankelijkheidsverklaringen worden bewaard bij SRGS van Saxion en zijn separaat verstuurd naar de CEKO.

Bijlage 3: Dagprogramma visitatie lectoraten GL en WT op 7 juli 2021

Tijd	Gespreksgroep	Deelnemers *
09:00 uur – 09:15 uur	Ontvangst visitatiecommissie door lectoren	
09:15 uur – 09:45 uur	Vorbereiding visitatiecommissie	
09:45 uur – 10:15 uur	Verantwoordelijke directeur	<ul style="list-style-type: none"> • Directeur APO • Manager Onderwijs APO • Directeur SRGS
10:15 uur – 10:30 uur	intern overleg visitatiecommissie	
10:30 uur – 11:15 uur	Lectoren	<ul style="list-style-type: none"> • Lector GL • Lector WT
11:15 uur – 11:45 uur	intern overleg visitatiecommissie	
11:45 uur – 12:30 uur	Docent-onderzoekers; themadocenten; studenten	<p>Lectoraat GL:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Docent-onderzoeker • Themadocent • Student Pabo <p>Lectoraat WT:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Associate Lector • Docent-onderzoeker / medewerker Team Transfer en onderzoek • Student Pabo
12.30 uur – 13:30 uur	intern overleg + lunch visitatiecommissie	
13.30 uur – 14.00 uur	Interne stakeholders	<ul style="list-style-type: none"> • Teamleider lio-bekwaam Pabo locatie Deventer • Coördinator internationalisering • Coördinator Ad PEP • Coördinator specialisatie Jonge Kind Saxion EC Jonge Kind • Coördinator Opleiden in de School Stedendriehoek
14.00 uur – 14.45 uur	Externe stakeholders / samenwerkingspartners	<ul style="list-style-type: none"> • Adjunct directeur School voor speciaal onderwijs Attendiz • Coördinator Kenniscentrum VVE Sine Limite • Academic Director EC TechYourFuture • Lector Sociale Innovatie Hogeschool Windesheim
14:45 uur – 15:30 uur	intern overleg visitatiecommissie	
15.30 uur – 16.00 uur		Alle gesprekspartners en overige belangstellenden

*In verband met de privacywetgeving zijn hier uitsluitend de functies/rollen van gesprekspartners opgenomen. De namen van de gesprekspartners zijn bij de secretaris van de commissie bekend.